

реєстр судових рішень : [сайт]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117251745>

4. Вирок Києво-Святошинського районного суду Київської області від 13 лип. 2021 р. Справа № 369/2442/21. Єдиний державний реєстр судових рішень : [сайт]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98286349>

Лісіцький А.В.,

доцент кафедри публічного права
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка, доктор
філософії

ПОЧАТКОВИЙ ЕТАП РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИБУХАМИ

Початковий етап розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із вибухами, має величезне значення не лише з точки зору правозастосування, а й у контексті безпеки суспільства. В цей період часі ця тема розглядається як одна з найважливіших у сучасному світі, оскільки вибухи нерідко пов'язані із війною, терористичними актами, організованою злочинністю або техногенними катастрофами, що несуть загрозу життю та здоров'ю громадян.

Проблема розслідування вибухів лежить у площині оперативного реагування, точного збору доказів і аналізу даних для встановлення винних осіб. Вибухи – це особливо складні для розслідування інциденти, оскільки вони можуть знищувати сліди й ускладнювати процес встановлення обставин події. У публіцистичних матеріалах підкреслюється, що ефективність розслідування залежить від декількох ключових чинників: швидкість реагування правоохоронних органів, професійна підготовка слідчих та вибухотехніків, доступ до сучасних технологій та експертних знань, співпраця між різними державними структурами та міжнародними партнерами. Нерідко підкреслюється, що недостатня підготовка або брак ресурсів можуть призвести до помилок на ранніх стадіях розслідування, що ускладнює подальшу роботу.

Актуальність цієї проблеми стає ще більш очевидною на тлі війни, загроз міжнародного тероризму та зростання випадків використання вибухових пристроїв у кримінальних цілях. Розслідування вибухів є важливою частиною державної безпеки,

оскільки успішне запобігання та розкриття таких злочинів допомагає підтримувати стабільність у суспільстві.

У науковій літературі початковий етап розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із вибухами, характеризується комплексним підходом, який поєднує криміналістичні, судово-експертні та оперативно-розшукові заходи. Дослідники та фахівці звертають увагу на низку аспектів, які впливають на ефективність розслідування. Серед науковців, які досліджували дане питання: О.Пчеліна, С.Лозова, М.Михайлов, Ю.Приходько та інші [1, 4, 5].

Основні напрями, які висвітлюються у наукових дослідженнях, на нашу думку, повинні включати:

1. Методологію огляду місця події (наукові праці підкреслюють важливість дотримання системного підходу під час огляду місця події. Це включає використання сучасних технологій для документування (зйомка дронів, 3D-сканування). Ефективний огляд залежить від координації між різними службами (слідчі, вибухотехніки, пожежники), що дозволяє зменшити ризик втрати доказів).

2. Використання експертних знань (науковці акцентують увагу на ролі спеціалізованих експертиз (хімічних, вибухотехнічних, трасологічних) у встановленні природи та механізму вибуху. Аналіз літератури показує, що застосування новітніх методів дослідження, таких як спектроскопія або аналіз слідів ДНК, дозволяє покращити якість доказів).

3. Аналіз залишків вибухових речовин (окремі дослідження детально описують важливість аналізу залишків вибухівки для ідентифікації типу вибухової речовини та джерела її походження. Це допомагає слідчим визначити потенційні шляхи постачання вибухових матеріалів).

4. Дослідження кримінологічних аспектів (науковці аналізують мотиви та закономірності вчинення вибухів, що допомагає розробити профілі підозрюваних. У фокусі досліджень можуть бути терористичні акти, інциденти із застосуванням вибухових пристроїв у кримінальних конфліктах та нещасні випадки. Розробка психологічних портретів і визначення можливих мотивів допомагають слідчим розвивати версії та гіпотези).

5. Врахування міжнародного досвіду та стандартів (дослідження досвіду зарубіжних країн, де застосовуються сучасні методи розслідування вибухів. Використання міжнародних стандартів, таких як протоколи Інтерполу або ООН,

дозволяє слідчим підвищити рівень роботи та забезпечити ефективне співробітництво з іноземними партнерами)

6. Проблеми правового регулювання (правові питання, пов'язані із розслідуванням вибухів, потребують більш чітких нормативних актів. Це стосується, зокрема, правового регулювання використання спеціальних технічних засобів та експертиз. Рекомендації з удосконалення законодавства часто стосуються розширення повноважень слідчих та вибухотехнічних служб).

7. Практичні кейси та аналіз помилок (наукові дослідження аналізують приклади реальних розслідувань, де вказуються типові помилки, яких можуть припуститися слідчі, такі як невірна фіксація слідів чи недотримання належних процедур при зборі доказів. Розроблені рекомендації для мінімізації цих ризиків можуть включати додаткове навчання фахівців та використання контрольних списків дій на місці події).

Таким чином, у науковій літературі початковий етап розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із вибухами, розглядається як процес, що потребує високого рівня професійності, належного використання технічних засобів та дотримання міжнародних стандартів.

Початковий етап розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із вибухами, є надзвичайно важливим для забезпечення належного збору доказів і встановлення обставин справи. Він включає в себе комплекс невідкладних дій, які спрямовані на фіксацію обстановки місця події, ідентифікацію потерпілих, збір речових доказів та встановлення можливих підозрюваних. Ось основні етапи цього процесу: охорона місця події (першочерговим завданням є забезпечення безпеки осіб на місці вибуху та його оточення, територія події повинна бути огорожена та взята під охорону для запобігання втручанню сторонніх осіб і збереження слідів); огляд місця події (огляд проводиться слідчим або групою експертів, що можуть включати судових експертів, криміналістів і саперів, використання спеціальних методів фотографування та відеозйомки для документування обстановки та розташування об'єктів); збір та фіксація доказів (під час огляду вилучаються усі речові докази, які можуть вказувати на причини вибуху та його механізм. Це можуть бути залишки вибухового пристрою, фрагменти металу, уламки та інші матеріали. Зразки речовин направляються на експертне дослідження для визначення їх складу та походження; опитування свідків та потерпілих (слідчі повинні оперативно та швидко знайти і опитати свідків та осіб,

що можуть надати інформацію про події до, під час і після вибуху); проведення експертиз (після збору матеріалів призначаються експертизи, такі як вибухово-технічна, хімічна, трасологічна тощо); виявлення мотивів і потенційних підозрюваних (слідчі повинні працювати над версіями подій, аналізувати можливі мотиви скоєння злочину та визначати коло осіб, які могли мати зацікавленість або доступ до матеріалів, що використовувалися при вибуху); документування результатів (усі процесуальні дії, починаючи від огляду місця події і закінчуючи опитуванням свідків, документуються у відповідних протоколах, які стануть основою для подальшого розслідування та судового розгляду).

Комплексне використання сил і засобів усіх органів та підрозділів поліції під час прийому повідомлень про використання вибухових пристроїв і вибухівки, їх знешкодження, а також досудове розслідування таких фактів організовують Голова Національної поліції України, керівники відповідних структурних підрозділів апарату центрального органу управління поліцією, міжрегіональних територіальних органів Національної поліції, головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві, та підпорядкованих їм органів та підрозділів поліції. Реагування на повідомлення про вказані факти здійснюється на засадах централізації управління силами і засобами, координації вжитих заходів і забезпечення належної та ефективної взаємодії [2, 3].

Це ще раз доводить тезу про те, що початковий етап розслідування вимагає скоординованої роботи різних відомств, включаючи поліцію, вибухотехнічні підрозділи та судових експертів. Від належного виконання цього етапу залежить якість доказової бази, що впливатиме на успіх усього кримінального провадження.

Список використаних джерел

1. Бандурка О. М., Пчеліна О. В. Особливості розслідування кримінальних вибухів. Актуальні питання діяльності слідчих підрозділів органів внутрішніх справ України : зб. наук. праць факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства та дізнання ХНУВС за 2011 рік / за заг. ред. О. М. Бандурки. – Х. : НікаНова, 2012. – С. 32-61.

2. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх

виявленні і розслідуванні: наказ МВС України № 575 від 07.07.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>.

3. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : наказ МВС України № 1339 від 03.11.2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15>.

4. Михайлов М. А. Основи методики розслідування кримінальних вибухів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / М. А. Михайлов ; Нац. акад. внутр. справ. – Київ, 2000. – 20 с.

5. Приходько Ю.П. Техніко-криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, пов'язаних із кримінальними вибухами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / М. А. Михайлов ; Нац. акад. внутр. справ. – Київ, 2016. – 21 с.

Макарова Олена Павлівна,

доцент кафедри криміналістики
та судової експертології Харківського
національного університету внутрішніх
справ, кандидат психологічних наук,
доцент

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СУДОВОГО ЕКСПЕРТА

Фахова підготовка судових експертів є важливим етапом у формуванні їхньої професійної ідентичності та успішного виконання службових обов'язків. Цей процес передбачає не лише засвоєння теоретичних знань, але й практичних навичок, необхідних для проведення експертиз у різних галузях.

На сучасному етапі підготовка судових експертів включає в себе навчання основам криміналістики, правознавства, психології, а також специфічним аспектам, що стосуються конкретної сфери експертизи (наприклад, технічної, медичної чи психологічної). Викладацький склад навчальних закладів повинен складатися з досвідчених практиків, які можуть поділитися актуальними знаннями та досвідом, а також залучати здобувачів освіти до практичних занять, стажувань та проєктів, що дозволяють їм здобувати реальний досвід роботи в цій сфері.

Дослідники особливо акцентують увагу на процесі формування професійної ідентичності у судових експертів, що є невід'ємною частиною їхнього професійного становлення.